

LUUK DE WAAL MALEFIJT:

“BLIJF VOORAL DOEN WAAR JE GOED IN BENT.”

Hoe inspirerend wil je het hebben? Een student besluit dat het geldsysteem moet veranderen (of zelfs moet verdwijnen) om te komen tot een betere wereld. Hij begint een stichting (Ons Geld) en vijf jaar later staat het onderwerp vol op de politieke agenda.

Een geldpers in ieders belang

TEKST **TOON BERENDSEN** | BEELD **PETER BEEMSTERBOER**

Ons Geld houdt kantoor in zo'n oud pand waarin allerlei jonge bedrijfjes en startups zijn te vinden, de Stadstuin in Utrecht. In de ruimte waar het bureau staat van Luuk de Waal Malefijt, die de stichting in 2012 oprichtte, zit bijvoorbeeld ook CommonEasy. Dit is een startup, die op een moderne manier zekerheid organiseert. Innovatief en inspirerend dus. Ook de stichting New Financial Forum zoekt dit bijzondere gebouw op. Op 5 oktober vindt er een workshop met avonturier en betekeniszoeker Max Wohlgemuth Kitslaar plaats (zie ook het interview in de vorige editie van het New Financial Magazine).

Ondertussen is radicaal vernieuwen toch ook veel kantoorwerk, zo zegt de Waal Malefijt. "Wat je op groot niveau radicaal wilt veranderen, is op klein niveau gewoon een kantoorbaan! Ik zit veel achter de computer en heb veel overleg."

Maar de Waal Malefijt vindt het nog steeds ontzettend leuk om te doen. Dat moet ook wel, want al vijf jaar steekt hij al zijn tijd en energie in Ons Geld. Andere interesses volgt hij tussen de bedrijven door. Zoals de muziek. Want eigenlijk is de Waal Malefijt muzikant. Hij maakt progressieve hardrock. Momenteel neemt hij zijn eerste album op.

Zijn studiekeuze werd ook ingegeven door het feit dat Luuk zich in de eerste plaats muzikant voelt. Hij koos Informatiekunde, om bestaanszekerheid te hebben op de momenten dat de muziek niet genoeg opleverde om van te kunnen leven. Overigens komt die studie, die hij inmiddels heeft afgemaakt, toch goed van pas. "Bij Informatiekunde leer je systemen analyseren en dat is wat ik doe bij Ons Geld."

MOREEL VERPLICHT

Eigenlijk heeft Luuk geen bijzondere belangstelling voor geld. Nooit gehad ook. "Ik had ook geen Economie in mijn vakkenpakket op de middelbare school."

Hij verwonderde zich wel over de miljarden die bij het uitbreken van de crisis waren verdampt, zoals de media berichtten. Het zou echter nog een paar jaar duren voordat hij zich politiek engageerde, tijdens zijn studie. Toen onderzocht de Waal Malefijt die uitspraak van miljarden die waren verdampt. "Ik begon in te zien dat de media het geldsysteem helemaal niet snappen. Zodra ik zelf het geldsysteem begreep, deden alle andere politieke onderwerpen er voor mij niet meer toe.

"Vanaf het moment dat ik het bestaande geldsysteem doorzag, heb ik de morele verplichting gevoeld om te proberen het systeem te veranderen. Om zo een betere wereld te creëren. Dat laatste is waar het natuurlijk echt om gaat. Ik zie verandering van het geldsysteem ook zeker niet als einddoel. Uiteindelijk hoop ik dat er een geefeconomie ontstaat."(zie bijvoorbeeld www.geefeconomie.nl, red)."

De paradigmashift, constateert de Waal Malefijt vijf jaar na de oprichting van Ons Geld, zou inmiddels ook wel eens ergens anders kunnen beginnen dan bij het geldsysteem. "De wereld verandert nu snel. Het kan zijn dat we over een half jaar informatie krijgen die alles verandert waar we als mensen nu mee bezig zijn."

"Kijk ook naar de stappen die worden gezet bij alternatieve energievoorziening. Als de wereld niet meer afhankelijk is van olie, is dat een verandering die ook gevolgen zal hebben voor het geldsysteem. Verandering hoeft dus niet per se te beginnen, zoals ik vijf jaar geleden nog dacht, met verandering van het geldsysteem."

Vooralsnog echter is de Waal Malefijt verheugd dat het thema geldschepping op de politieke agenda is gekomen. Dit mede dankzij theatermaker George van Houts.

De Waal Malefijt vertelt dat hij werd gebeld toen Van Houts in 2015 bij De Wereld Draait Door vertelde dat hij een theaterstuk had geschreven, 'Door de bank genomen', op basis van de gegevens op de website van Ons Geld. "Pas later zag ik dat hij een paar maanden daarvoor al had gemaild, maar dat mailtje had ik even gemist."

Van Houts bezorgde Stichting Ons Geld de massa die tot dat moment ontbrak. "We waren drie jaar bezig, het kabbelde voort. Ineens waren we een speler van belang, met het Burgerinitiatief Ons Geld."

Toen, vertelt de Waal Malefijt, kwam ook de kritiek. "Dat wat wij willen niet zou kunnen. De kritiek heeft mij vooral laten zien hoezeer mensen redeneren vanuit het systeem dat ze kennen. Het is bijna alsof dat een natuurwet is. Maar het maakt wel dat mensen ons initiatief moeilijk vanuit een ander perspectief kunnen zien. Terwijl een paradigmashift juist de essentie is."

DIENSTBAAR

Stichting Ons Geld meent in de kern dat "de geldpers niet in handen hoort te zijn van commerciële partijen. Ze hoort dienstbaar te zijn aan het algemeen belang". De Waal Malefijt in zijn *position paper* voor het rondetafelgesprek met de Tweede Kamer waar hij oktober 2015 aan deelnam:

"IK ZIE VERANDERING VAN HET GELDSYSTEEM NIET ALS EINDDOEL. UITEINDELIJK HOOP IK DAT ER EEN GEEF-ECONOMIE ONTSTAAT"

"Economen moeten geld gaan nemen voor wat het is: een zuiver betaalmiddel en geen schuldinstrument. Dat laatste is hooguit een afgeleide van geld. Van 'zuiver betaalmiddel' is thans veel te weinig in omloop. Daarom moeten wij het doen met beloftes van banken. Zij hebben het geld ook niet, in de mate waarin er maatschappelijk behoefte aan is. Maar ze beloven het; ze verlenen bankkrediet. Deze belofte komt echter met een prijs: schuld en schuldenlasten, die de ontplooiing van welvaarts- en welzijnspotenties structureel belemmeren.

"De overheid is heel goed in staat om geld te scheppen, zonder hulp van banken, bij decreet. Ik noem dat chartaal geld. De overheid hoeft dit geld niet in munt te slaan of op papier te drukken. Het kan ook virtueel. Ik noem dat digitaal chartaal geld. De overheid heeft principieel geen bank nodig om dit te doen, laat staan dat ze ervoor zou moeten lenen bij een bank.

"Wij stellen voor het publiek extra keuze te bieden, namelijk de keuze voor digitaal chartaal geld, dat kwantitatief transparant en maatschappelijk verantwoord wordt beheerd. Tegelijkertijd stellen wij voor om het geld op de bankrekening te nemen voor wat het is: een belofte van geld of betaling. Als die belofte om welke reden dan ook wordt gebroken, is dit geld-derivaat niets waard. Door dat in te zien, het geldstelsel erop aan te passen en het publiek een veilig alternatief te bieden, kan de contractvrijheid ongeschonden blijven, en het geldstelsel stabiel en beschermd. We hoeven geen contracten te verbieden. We moeten zorgen dat contractpartijen hun risico's niet ongevraagd afwentelen op anderen, zoals de overheid en het publiek. Dit draagt bij aan een meer verantwoord gebruik van de contractvrijheid. En dat lijkt mij uiterst positief en gezond, niet in de laatste plaats voor de financiële sector zelf."



BONUSSEN

De crisis, die het geldsysteem op zijn grondvesten deed schudden, was een goed moment geweest om zaken fundamenteel te veranderen. Maar tien jaar later is het systeem niet werkelijk veranderd. Zelfs de bonussen zijn terug. Overigens laat de kritiek op die bonusterugkeer volgens de Waal



Malefijt precies zien waar het om gaat, namelijk dat velen vinden dat de nutsfunctie van het betaal- en spaarsysteem in het publieke domein hoort.

Er waren mensen die dachten dat de crisis ertoe zou leiden dat het van groot- weer naar kleinschalig zou gaan. Het tegendeel is waar.

De Waal Malefijt: "Je ziet een beweging naar meer centralisatie. Kijk naar de Europese bankenunie. Terwijl die centralisatie het systeem juist fragieler maakt."

Stichting Ons Geld is momenteel ook op centraal niveau bezig, erkent De Waal Malefijt. Maar het liefst zou hij decentraliseren. "Het doel is een betere wereld. Verandering van het geldsysteem is een efficiënt middel daartoe. Maar eigenlijk wil ik dus naar een wereld waarin een geldsysteem helemaal overbodig is."

Stichting Ons Geld onderzoekt momenteel hoe mensen meer in beweging te krijgen voor verandering. Zodat verandering van onderaf ontstaat (decentralisatie dus). Ons Geld ontwikkelt ook een lesprogramma over geldschepping voor basis- en middelbaar onderwijs om het bewustzijn bij jongeren te vergroten.

POLITIEKE AGENDA

Ons Geld is er ondertussen natuurlijk alles aan gelegen verandering van het geldsysteem op de politieke agenda te houden.

De Waal Malefijt is niet bang dat het van die agenda zal verdwijnen onder het nieuwe kabinet. "Verandering van het geldsysteem is niet speciaal een thema van links. Sterker, onze ideeën over geldschepping zijn historisch gebaseerd op die van de Chicago School of Economics, een rechtse denktank. Maar het thema overstijgt volgens ons elke politieke denkrichting. Vandaar dat wij ons nadrukkelijk neutraal opstellen."

Met voldoening kijkt hij terug op wat tot nu toe met Ons Geld is bereikt. Met de groei van de organisatie (inmiddels tien mensen) is de complexiteit wel toegenomen. De Waal Malefijt noemt het ontzettend belangrijk "om dan bij je kern te blijven. Blijf vooral doen waar je goed in bent. Ik ben goed in ontwikkelen van visie, richting geven, verbinden van mensen en groepen. Dat probeer ik dan ook vooral te doen." ■